ISSN 2078 6999. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2015. Випуск 17. С. 99–107
Visnyk of the Lviv University. Series philosophical science. 2015. Issue 17. P. 99–107

УДК 101+001.1

СТАТУС "ОБ'ЄКТИВНОГО" СУБ'ЄКТА В НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ

Андрій Кадикало

Національний університет "Львівська політехніка",
вул. Митрополита Андрія, 5, м. Львів, 79013,
kadykalo.andrew@gmail.com

Розглянуто актуальну тему трансформації парадигми у царині науки. Особливу увагу приділено суб'єкту наукового пізнання, оскільки наука не можлива поза тими, хто її творить. У цьому контексті здійснено спробу розглянути питання становлення суб'єкта науки, його особливого статусу, який неповторний у жодному іншому виді пізнання. Важливе місце у статті відведено поняттю об'єктивності, яке окреслено як основне та сенсоутворююче. Об'єктивність розкрито не просто як вимогу, а як статус, тобто у ньому потрібно "бути", а не дотримуватися як певного правила. Висновується, що постнекласична наукова парадигма інтегрує в науку принцип інтерпретації суб'єктом реальності як дійсності за допомогою поліваріантної моделі.

Ключові слова: суб'єкт, об'єкт, наука, пізнання, парадигма, інтерпретація, реальність.

Науку, як відомо, вважають достатньо складною системою, яка протягом багатьох століть формувалась як така, накопичувала знання, структуру, традицію, спеціальну мову та інституціональні компоненти. Наука сьогодні за суттю не обмежена у контурах однієї парадигми, а може, і здатна комунікувати "через них"; її закономірно називають трансдисциплінарною. Ускладнення науки як структурно, так й інформаційно веде до потреби формулювання особливого підходу до тлумачення наукового знання. Значну роль у цьому відіграє розуміння взаємодії суб'єкта та об'єкта пізнавального процесу та можливість інтерпретації цього процесу. Це питання необхідно вважати одним із фундаментальних, бо так чи так воно постійно "проявляє себе" від часу становлення класичної науки і філософії до сьогодні. Абсолютні наукові уявлення та категорії були переосмислені із зміною наукових парадигм, змінилася й роль суб'єкта у пізнавальному процесі та його витлумаченні.

Мета статті – це спроба окреслення зміни статусу суб'єкта в науковому пізнавальному процесі та ймовірності достовірної інтерпретації ним реальності або її окремих проявів. Можна припустити, що у філософії сформована певна методологічна традиція, яка дає змогу зреалізувати такий підхід; маємо на увазі герменевтичний аналіз процесу легалізації пізнання суб'єктом в об'єктивне, але йдеться не про традиційну герменевтику, яка сформована на підставі філософії Шляєрмахера або Гадамера, зокрема у значенні грецького слова "ερμηνεύειν", тобто тлумачити, яке згодом у галузі соціально-гуманітарних наук набуло значення тлумачення текстів, а як принцип філософського підходу до того, як можливе наукове знання як таке, що існує завдяки інтелектуальній діяльності суб'єкта, і як на підставі

© Кадикало А., 2015

цього може бути інтерпретована реальність у формі дійсності. Деякою мірою таке розуміння герменевтики дещо вужче та більш спеціалізоване, ніж її сучасне філософське розуміння, але його необхідно вважати складовою частиною більш ширшого поняття герменевтики, яке використовують нині. Завдання герменевтики у вживаному тут значенні, як філософського підходу до наукового розуміння світу, полягає у спробі зрозуміти, як сучасна наука змінила уявлення про дійсність та які наслідки матимуть ці зміни. Від цього залежить розуміння науки як спроби осмислення реальності та формулювання знання. Особливий статус науки серед інших галузей інтелектуальної діяльності ставить перед нею і специфічні, достатньо складні проблеми. Доволі тривалий час герменевтику вважали методом, який стосується тільки соціально-гуманітарних наук, проте сьогодні можна розшири поле її застосування в науковій сфері.

Окреслення стану досліджуваної проблеми та огляд наукових джерел. Відколи можна вести формальний відлік становлення класичної науки, а також філософії як підстави її методології, однією з головних проблем постає ситуація тлумачення, ситуація, яка сама напряму пов'язана із науковим знанням, бо такий тип знання – це спосіб інтерпретації реальності, її розуміння як дійсності у певних чітких межах, що й легалізують таке знання як наукове. Тут безпосередньо проявляє себе суб'єкт, адже сама поява статусу суб'єкта пов'язана з появою понять раціональності, логічності, системності та безумовно й особливо об'єктивності. Тому й проблемне поле суб'єкта та інтерпретації реальності постало тоді, коли Р. Декарт сформулював ідею "Cogito ergo sum". Як зазначав Е. Гусерль, хоча Р. Декарт і відкрив суб'єкта, але не зрозумів значення свого відкриття, адже ставив за мету знайти аксіоматичне знання, яке легалізує статус об'єктивності суб'єкта: "…Декарт, поспішаючи обґрунтувати об'єктивізм та точні науки як такі, що гарантуватимуть метафізично-абсолютне пізнання, не ставив собі за мету систематично розпитати чисте ego про те, які акти та які здібності йому властиві, та які інтенціональні здійснення воно у них реалізує" [1, с. 118]. Тобто це питання постало вже у Р. Декарта, але він його не розглянув. Уся посткартезіанська філософія розвивалася у руслі, визначеному французьким мислителем, можливо за винятком І. Канта, який спробував переосмислити роль суб'єкта у пізнавальному процесі, проте не відмовляв йому у статусі об'єктивності, щоправда, дещо по-іншому його розумів. Зміна уявлень про головні категорії та поняття науки зумовила й необхідність зміни не тільки вимог до статусу об'єктивного суб'єкта, а також трансформацію підходів до інтерпретації результатів наукового пізнання. Окремі дослідники намагаються вирішити проблему, вводячи поняття, які в науковій сфері мають позначати особливість, специфічність через поєднання об'єктивності та суб'єктивності у безособовому суб'єкті, називаючи його, як наприклад К. Суханов (Росія), віртуальним суб'єктом: "Однак трактування суб'єкта науки в ролі віртуальної особистості постає єдиною можливістю вираження родового поняття "вченого загалом", який характеризується універсальною структурою особистості, інтелект якої можна було б назвати мікрокосмом як потенційністю (з відстороненням від реальних меж та умовностей життя, від засобів діяльності)" [8, с. 93]. Проблему взаємозв'язку та статусу наукового пізнавального процесу детально показав у своїй статті В. Мойсеєв (Росія), який, на нашу думку, найбільш вдало наголошує на протиріччі у відношенні статусу "об'єктивного" із суб'єктом наукового пізнання, критикуючи переважання позитивістського трактування науки. "Оскільки навіть така наука, що постає як діяльність суб'єктів, належить до світу суб'єктів, то виникає своєрідний парадокс, коли результати діяльності – наукове знання про

об'єкти – виявляються об'єктивними, а діяльність, пов'язана з отриманням цього результату, – суб'єктивною. Наука уподібнюється на певне нелегітимне заняття, на яке заплющують очі тільки тому, що воно дає хороші результати" [6, с. 122]. Учений і дослідник науки К. Дрюхель (США) виділяє два аспекти, які не дають можливості стверджувати, що повністю можна усунути суб'єктивність із наукового пізнання, наголошуючи на тому, що кожен із них пов´язаний настільки глибоко зі самою наукою, як і з суб'єктом. По-перше, сам науковий пошук не можливий поза людською свідомістю, і причина цього в потребі встановлення взаємозв'язку отриманого знання, пошуку його резону, а, по-друге, "…емпіричні тести та математична мова самі собою не достатні для розуміння того, як фізика працює та досягає кінцевої мети" [9]. Соціолог науки Б. Латур (Франція) зовсім по-іншому пояснює складність взаємовідношення об'єкта та суб'єкта, він не вважає, що така проблема існує загалом, а саме протиріччя вважає штучним, хоча й таким, яке виникло цілком закономірно, якщо прийняти його тезу про науку не як намагання достовірного опису дійсності, а як певну систему, мережу, в якій існують складні зв'язки легалізації знання в "наукове". Він стверджує, що "якщо науку розуміти в контексті епістемологів, то проблема виглядає такою, що немає вирішення, але, як часто трапляється, достатньо змінити концепцію наукових практик, щоб штучно створені труднощі були вирішені. Те, що ускладнює розум, мережі пояснюють" [5, с. 178]. Тобто він знімає протиріччя, радикально зазначаючи, що наука як така є частиною світу артефактів, а отже, за суттю створена самим суб'єктом або, що точніше, мережею суб'єктів. Саме природа виноситься за дужки, а культура та відповідно й наука, як щось особливе, залишаються у привілейованому статусі, який у науці набув визначення як "об'єктивний", через нього об'єктивується й сам суб'єкт. Як бачимо, проблема статусу суб'єкта, його "об'єктивності" в науці на цьому етапі не має чітко окресленої інтерпретації. Проте можна зазначити, що більшість дослідників переконані, що взаємозв'язок між об'єктивністю та суб'єктом у науковому пізнанні здатен прояснити пізнавальний процес у науці дещо в іншому ракурсі, ніж прийнято в традиційній науці.

Наука сама собою вважалася методом інтерпретації знання, і це було характерно для модерної наукової парадигми, коли саме знання вважали таким, що може мати статус позитивного, точного тощо. Будь-яку іншу інформацію про дійсність, що виходила за межі позитивіського його тлумачення, не могли вважати знанням. Такий підхід існував аж до XX століття. Фундаментом модерністського тлумачення знання, його функціонування були принципи, закладені задовго до О. Конта. Уперше "позитивний" підхід до науки почав критикувати Е. Гусерль, який у процесі творення ідей феноменологічного методу спростовував хибну настанову Галілея та Ньютона про те, що абсолютно об'єктивне знання може бути єдиним виправданим науковим знанням про дійсність. Поняття "об'єктивність", на думку філософів-модерністів, не потребувало жодного пояснення або статусу, бо вже само собою вказувало на очевидність незаангажованості, відстороненості суб'єкта від об'єкта, а отже, й точності відображеного у набутому знанні. На цьому й мала засновуватися методологія, насамперед загальнонаукова або філософська, а згодом і методологія конкретних наук. Все кардинально змінилося із появою теорії відносності А. Айнштайна та особливо квантової механіки. Виявилося, що об'єктивність достатньо тісно залежить від суб'єкта [10], тож не може мати того статусу, який їй надається, тобто абсолютної достовірності, і характеристика "абсолютності" у цьому контексті є головною. Е. Гусерль цілком виправдано звернув увагу на те, що наукова парадигма, побудована на

принципах детермінізму, об'єктивності тощо, багато в чому віддалена від тієї дійсності, яку намагається описувати. Як наслідок, виникає проблема розуміння та тлумачення: "представники математичної фізики, які закріпилися в арифметизованій просторово-часовій сфері та разом з нею формалізуючою mathesis universalis, користуються з переданими їм формулами математичної фізики як з особливими чистими утвореннями формальної матези, зберігаючи інваріантними константи, що постають у них як у функціональних законах фактичної природи" [1, с. 72–73]. Ідеалізовані поняття, формули і символи отримують статус, який дозволяє подальше абстрагування та відхід від дійсності через ускладнення та глибоку математизацію мови науки, а отже, й здійснюваної в її межах інтерпретації. Описана Е. Гусерлем формалізація, на нашу думку, сприяє заміщенню процесу інтерпретації дійсності через знання на процес інтерпретування інтерпретації. Тобто об'єктивність як незаангажованість та як відокремленість від об'єкта не зовсім означає те, що мала б. Відбувається розрив між об'єктом та суб'єктом, зменшується можливість комунікації, а отже, й певності в інтерпретації дійсності. Емпірична складова частина пізнавального процесу зменшується, оскільки безпосередність контакту з дійсністю ускладнюється через особливості класичної науки. Е. Гусерль пише про це: "Крім цього, вони займаються подальшим оформленням тих чи тих уже наявних логічних можливостей для нових гіпотез, адже останні повинні узгоджуватися з усією сукупністю тих, які вважаються дієвими на цей момент. Тим самим вони піклуються про формулювання єдинодопустимих тепер форм гіпотез, гіпотетичних можливостей для інтерпретації каузальних регулярностей, які емпірично встановлені у спостереженні та експерименті у напрямку до відповідних ідеальних полюсів, тобто до точних законів" [1, с. 73]. Необхідною умовою та складником науки постає розуміння того, наскільки важлива інтерпретація, навіть вже такого знання, яке утверджене у статусі наукового. Е. Гусерль тільки заклав основи того, що наука стає надто абстрактною або надто "технічною", "позитівською". Обидва процеси необхідно вважати шкідливими для науки, якщо вони вихолощують її глибинну суть, а саме: спробу опису дійсності, максимально наближеного до реальності.

Потрібно розуміти, що в класичному варіанті, наприклад, коли йдеться про ті сфері дійсності, що існують у макросвіті, їхні інтерпретації не є достатньо складними, як-от механічні процеси, тому їхнє тлумачення достатньо просто реалізувати за допомогою законів Ньютона. Проблема виникає при спробі абсолютизації та екстраполяції об'єктивності, детермінізму, лінійності тощо в інші сфери дійсності. Незважаючи на те, що макросвіт достатньо нескладно інтерпретувати, він лише окремо взятий випадок, причому взятий за зразок та дещо ідеалізований, про що нагадує американський фізик Пол Девіс: "Глибокий парадокс лежить у самому серці класичної фізики. З одного боку, закони фізики детерміновані. З іншого боку, нас оточують процеси, що явно довільні" [2, с. 35]. Частково це зумовлено тим, що механічні процеси достатньо просто можна трансформувати у взаємодію ідеалізованих понять та уявлень, і, навпаки, при цьому відмінність між ідеалізованими об'єктами та реальними і в результатах, і в початкових умовах мало чим відрізнятимуться. Причина цього у тому, що такі процеси доволі просто контролювати, а тому може виникнути хибне уявлення про те, що подібне співвідношення між ідеальним, уявним та дійсним, реальним може стати фундаментальним принципом науки загалом. Наука має справу з ідеалізованими об'єктами, окремі атрибути яких можуть бути знехтувані або внаслідок неоднозначності набути неповного конституювання, а наслідком цього стає неточна, неповна

інтерпретація. Така ситуація може вважатися "нормальною", тобто вписуватися у норму наукового пізнання, знання, але лише за умови відсутності в науковій парадигмі принципу абсолютної об'єктивності знання. Статус абсолютної об'єктивності безпосередньо пов^а^язаний з уявленням про об'єктивну позицію суб'єкта, яку також ідеалізовано в концепті гносеологічного оптимізму. Важливо поставити питання та розглянути, чи здатен суб'єкт до перебування у статусі об'єктивного як стосовно самого об'єкту, так і стосовно ймовірності об'єктивації отриманого знання. Вільям Джеймс писав: "Наш розум, отже, затиснений між явищами почуттєвого світу, з одного боку, й розумовими, ідеальними відношеннями, – з іншого. Наші ідеї повинні узгоджуватися – під загрозою постійних помилок і непослідовності – з дійсністю, незалежно від того, чи ця дійсність конкретна або абстрактна, складається вона з фактів або з принципів" [4, с. 99]. У класичній науковій парадигмі прийнято вважати, що, дотримуючись певного алгоритму, методу, принципово можна виконати обидві вимоги, доведенням чого була механіка, а також деякі інші наукові концепти. Проте, як уже зазначено, таке припущення не надто виправдане. Річ у тім, що в принципі досягнути одного й іншого одночасно досить проблематично. Достатньо близько до цього висловився Ричард Рорті, який наголосив: "Наша достовірність буде питанням, пов'язаним із поняттям розмови між людьми, а не питанням взаємодії з позалюдською дійсністю. Тому ми не бачимо відмінності у межах між "необхідними" та "випадковими" істинами. Щонайбільше, ми помітимо відмінності у рівнях легкості, з якою можна знайти заперечення тому, у що ми віримо. Простіше кажучи, ми будемо там, де були софісти до того, як Платон висунув свій принцип та винайшов "філософське мислення": ми розшукуємо швидше незрозумілі випадки, ніж неспростовні основи. Ми, швидше за все, опинимося у тому, що Селларс назвав "логічним простором розуму", ніж у сфері причинових відношень до об'єктів" [7, с. 116]. Виявляється, що поняття, якими оперує наука і які мають бути її фундаментом, складниками її традиції та орієнтирами легалізації, інтерпретації нового знання про дійсність, співвідносні не зі самою реальністю, а з тим, якою вона постає в тому, що називається науковою картиною світу. Більшість класичних наукових категорій може втратити статус абсолютності, на це вказує й Пол Девіс: "…природа здатна бути фактично і детермінованою, і випадковою. На практиці, однак, детермінізм – це міф" [2, с. 62]. Уявлення про реальність як таку, що може бути абсолютно повно описана за допомогою певного знання, побудованого на фундаменті абсолютних понять і категорій, властивих абстрагованому від неї суб'єкту, які також мають цілком об'єктивну атрибутивність, сьогодні не настільки функціональне для науки. Цьому є достатньо просте пояснення, пов'язане з існуванням неповного знання, тобто сам опис реальності ніколи не буде повним, бо неповним буде розуміння атрибутів, властивих реальності, за допомогою яких можна формулювати та інтерпретувати її. "Жоден конечний розум, наскільки потужним він би не був, не здатен спрогнозувати, які нові форми і системи можуть отримати статус існування в майбутньому" [2, с. 63]. Як бачимо, ми постаємо перед ідеєю, яку вперше висловлював ще І. Кант, що саме людський розум, науковець, суб'єкт знає про реальність, знає її як дійсність. Суб'єкт намагається за допомогою властивих йому характеристик описати реальність, тобто він знає її як дійсність, а не як вона є сама собою. Зокрема, детермінізм як уявлення про те, що якщо щось існує у певній формі, то йому має передувати інший початковий стан, який спричинив можливість існування того, чим воно є зараз. Така ідея ґрунтується не стільки на самих наукових принципах, скільки на буденному розумінні причини та наслідку. Реальність є значно складнішою системою, ніж просто

припущення, що вона існує як взаємодія окремих елементів, нехай навіть таких фундаментальних, як простір, час, матерія тощо. Тому значно ускладнюється її інтерпретація. "…Серед фізиків поширена традиційна допустимість, згідно з якою складні системи – це всього лишень особливі випадки, тобто ускладнені варіанти простих систем. …Щоразу більше знаходиться свідчень того, що в дійсності природа влаштована по-іншому: що складність – це норма, а простота – особливий випадок" [2, с. 186]. Проблема тлумачення суб'єктом, науковцем чи дослідником об'єкту поза ним, тобто у найзагальнішій формі – реальності, має складність ще й через те, що простота природних систем, їхнє розуміння пов'язане із вірою у те, що сама раціональність на засадах детермінізму розкриє, розтлумачить та інтерпретує їх. Це віра в пізнаваність реальності, відповідність її структур структурам психіки: розум на ґрунті математичних принципів розкриває суть природних процесів. Математику розглядають як гарант об'єктивності суб'єкта, адже він не створив її, а тільки відкрив чи можливо пригадав. Для філософів-модерністів математика є чимось трансцендентним, а отже, й абсолютним у сфері науки. Проте математика не може пояснювати, тлумачити реальність поза введеними в науку абсолютними поняттями, такими, як час, рух, простір. Ці поняття не матимуть сенсу поза суто людською здатністю до пізнання, адже саме людські органи чуттів побудовані й діють так, що для них необхідна наявність характеристик просторовості, часовості тощо. Суб'єкт легалізує поняття, якими оперує для окреслення та виділення, квантування, конституювання рис об'єкта. Так можна пояснювати суб'єктно-об'єктну взаємодію до певної міри, так її пояснює Жиль Дельоз, апелюючи до Девіда Г'юма: "Суб'єкт винаходить; він творець штучного. Такою є подвійна потужність суб'єктивності: вірити та винаходити, допускати приховані сили, передбачати абстрактні та окремі сили. У цих двох значеннях суб'єкт нормативний: він творить норми, або загальні правила" [3, с. 87]. Це пояснення того, чому суб'єкт схильний тлумачити об'єкт, певною мірою спрощуючи його, адже він вірить у простоту завдяки математичній мові та детермінізму. Американський математик, автор відомої праці "Наш математичний Всесвіт" Макс Тегмарк зазначив: "Наша реальність не просто описується за допомогою математики – вона і є математикою… зовнішня фізична реальність є математичною структурою" [11]. Як бачимо, вчені не знають, а вірять у те, що таке тлумачення дійсності є достовірним, воно має статус абсолютного, при цьому суб'єкт є важливою частиною структури в науковому тлумаченні. Наприклад, польський фізик Кшиштоф Мейснер припускає, що неочевидний та невидимий шар реальності, яка виносить рішення, можна називати Логосом. Наші знання про Логос не походять із спостереження і є ефектом іншого роздуму, при цьому він не є довільний, тому що наприкінці пропозиції, що випливають із цього роздуму, треба порівняти з реальністю. Цей процес дуже нагадує роздуми про трансцеденцію, існування якої не може бути безпосередньо виведене з реальності, але припущення про її існування впливає на наше розуміння тієї ж реальності засадничо. Такі припущення посилюються завдяки ефектам у квантовій механіці, оскільки йдеться вже не просто про можливість опосередковано через інтерпретацію розкривати реальність, а безпосередньо впливати на неї, коли суб'єкт тільки через спостереження змінює її. "…Акт вимірювання змінює ймовірність у визначеність завдяки проектуванню зовні або вибору особливого результату з низки можливостей… поки за квантовою системою не спостерігають, розвиток її хвильової функції детерміновано. …З іншого боку, коли систему вивчає зовнішній спостерігач, хвильова функція спонтанно здійснює стрибок…" [2, с. 199]. Наведені приклади доводять,

що суб'єкт не просто інтерпретує знання про реальність, він впливає на неї безпосередньо, тобто суб'єкт і реальність пов'язані так, що в принципі поняття абсолютно відстороненого, об'єктивного спостерігача унеможливлюється. Саме поняття статусу об'єктивного суб'єкта повинне бути переглянуте або відкинуте.

Висновок. Інтерпретація суб'єктом реальності у формі дійсності містить у собі вимогу об'єктивності, якщо йдеться про науку, але вже сам такий диспозитив зумовлений залежністю об'єкта від суб'єкта. Суб'єкт завжди є носієм психічного, особистісного тощо. Вимога об'єктивності постає як зовнішнє, те, що прийшло від чогось, та воно необхідне, щоб інші приймали суб'єктивне як легалізоване, достовірне. Межі науки – це те, що дає змогу об'єктивувати суб'єктивне, а отже, "перекладати", дешифрувати суб'єктивне в об'єктивне. Тому, на нашу думку, в наукову парадигму, наприклад постнекласичну, потрібно включати антропний компонент, адже суб'єктом є дослідник, людина. У такому разі наука не повинна стати антропоцентричною, а антропною. Інтерпретація знання із безпосереднього, суб'єктивного в наукове, процесуально має здійснюватися як така, що має антропне значення, тобто об'єктивність як така – це взаємозв'язок суб'єкта з об'єктом, тобто наукове знання – це не інформація про атрибути об'єкта дослідження, незалежні від будь-чого, а те, якими вони постають щодо суб'єкта. Наука на рубежі своїх пізнавальних можливостей доходить до цілком філософської проблеми голістичного характеру, що атрибути об'єкта не можуть бути інтерпретовані редукційно, а як складові частини більш загальної схеми реальності. Моделі ж таких схем передусім пов'язані з їхнім "творцем", тобто суб'єктом. Такий принцип нової наукової парадигми поступово впроваджується в науку, а отже, він не характеризується як "суб'єктивізація" та "релятивізація", а легалізує варіативність моделей дійсності, на відміну від монополізації однієї з них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гусерль Э. Кризис европейских наук и трансцедентальная феноменология / Э. Гусерль; пер. с немец. Д.В. Скляднев. – СПб.: И-во "Владимир Даль", 2004. – 399 с.

2. Дэвис П. Проект Вселенной. Новые открытия творческой способности природы к самоорганизации. / П. Дэвис; пер. с англ. Д. Воробьев. – М.: ББИ св. апостола Андрея, 2009. – XXIV+254 с.

3. Делез Ж. Эмпиризм и субъективность: опыт о человеческой природе по Юму. Критическая философия Канта: учение о способностях. Бергсонизм. Спиноза / Ж. Делез; пер. с франц. Я.И. Свирский. – М.: ПЕР СЭ, 2001. – 480 с.

4. Джеймс В. Прагматизм / В. Джеймс; пер. з англ. П. Насада. – К.: Альтернативи, 2000. – 144 с.

5. Латур Б. Нового Времени не было. Эссе по симметричной антропологии / Б. Латур; пер. с франц. Д.Я. Калугин. – СПб.: Изд-во Европ. ун-та в С. – Петербурге, 2006. – 240 с.

6. Мойсеев В.И. Этос науки как символ новой объективности / В.И. Мойсеев // Философия науки. – 2005. – Выпуск 11. – С. 121–136.

7. Рорти Р. Философия и зеркало природы / Р. Рорти; пер. с англ. В.В. Целищев. – Новосибирск: Изд-во Новосиб. ун-та, 1997. – 320 с.

8. Суханов К.Н. Эмпирический и виртуальный субъект научного познания / К.Н. Суханов // Весник Челябинского государственного университета. Философия. Социология. Культурология. – 2012. – №15 (269) – С. 92–94.

9. Druhl J. Kai. Consciousness as the Subject and Object of Physics: Towards a New Paradigm for the Physical Sciences. – [Електронний ресурс] Kai J. Druhl – Режим доступу: URL: https://www.mum.edu/pdf_msvs/v07/physics.pdf. – Назва з екрану.

10. Heelan A. Patrick. After Post-Modernism: The Scope of Hermeneutics in Natural Science. – [Електронний ресурс] Patrick A. Heelan – Режим доступу: URL: http://www.focusing.org/apm_papers/heelan.html. - Назва з екрану.

11. Rotman B. Our Mathematical Universe by Max Tegmark. – [Електронний ресурс] B. Rotman – Режим доступу: URL: http://www.theguardian.com/books/2014/jan/31/our-mathematical-universe-max-tegmark-review. – Назва з екрану.

THE STATUS OF "OBJECTIVE" SUBJECT IN SCIENTIFIC COGNITION

Andriy Kadykalo

National University "Lviv Polytechnik"
Department of Philosophy
5 Metropolian Andrey str., Lviv, 79013; 4-th academic building, 328th room
kadykalo.andrew@gmail.com

Science is very difficult system which for a lot century. It was formed and in this process agglomerate knowledge, structure, tradition, special language and institutional elements. Today the science is not limited by the scope of one paradigm and even can communicate "through the paradigm". Many philosophers, scientists consider this form of science is transdisciplinary. Structure and information of science become more and this process must developing, perfecting, founding special approach for interpretation of scientific knowledge. Understanding of interaction between the subject and the object of the cognitive process, interpretation of it performs a special role in this process. This problem should consider one of the fundamental because it always "shows itself" since the time when it has begun classical science and philosophy. Absolutely scientific conceptions and categories were reinterpreted, role of the subject in cognitive process and interpretation were modified.

In philosophy some methodological tradition was formed that helps to carry out hermeneutical analysis process of legalization knowledge's of subject in objectivity form. However, we don't speak about traditional hermeneutics which fixed on Schleiermacher's and Gadamer's philosophy as well as sense of the ancient Greek notion ερμηνεύειν which is famous "give an interpretation". In the field of Humanities and Social Science became denote interpretation of a text or principal of philosophical approach make scientifically knowledge such as intellectual activity of the subject. This subject can interpret reality in form of actuality.

The classical science and philosophy (methodology of science) appeared in XVII-XVIII centuries and together with it aroused a new problem. This problem is explain the reality in a science and philosophy (understanding it such as actuality). It`s a necessity to know which one of notions make guidelines of this Scientific's knowledges. The subject (person) related together with notion of rationality, logic, systematic, objective and this notions don`t work separately.

Science is the system, which interpreted knowledge, and this assumption is attribute of modern scientific paradigm. In this paradigm knowledge is available as positive, exact, significant. Another information about actuality, which was outside positivity, is interpreted as not being knowledge. This situation was normative untill the XX century. The foundation of modern interpretation of knowledge and function system of knowledge was made a long time before Auguste Comte. The notion "objectivity" in opinion of modern philosopher didn't need reasoning or special status. This discourse indicated evidence, impartiality and separation between subject and object. So it is precision of displayed in gained under the knowledge. It was based on classical universal science methodology and modern philosophy. Then the methodological of specific science take part in it. Einstein's theory changed the pace of science. The quantum mechanics played a special role in this process. The subject has large influence on objectivity. The problem of understanding by subject or explorer of object is difficult because the rule of rationality can allowable by being. This is faith in intelligibility of reality and accordance of structure of reality to structure of psychics (brain based on mathematical principals explains the nature process). The mathematics is considered to guaranty status of "objectivity" of subject. The subject did not make mathematics. Scientist was opened the mathematic. However, the mathematic without notion of "time", "space" and "mater" is not important in science. This notion doesn't have meaning outside people's understanding. Only mind and intellect can unite mathematic with fundamental imaginaries about reality in science.

Key words: subject, object, cognition, paradigm, interpretation, reality.

Стаття надійшла до редколегії 20.04.2015
Прийнята до друку 04.05.2015